

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/64
Karar Sayısı: 2013/142
Karar Günü: 28.11.2013
R.G. Tarih-Sayı: 27.3.2014-28954

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Söğüt Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un;

1- 9. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “...*tedbir kararlarına*...” ibaresinin,

2- 10. maddenin (5) numaralı fıkrasının,

3- 13. maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 19., 36. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Kanun uyarınca verilen tedbir kararına aykırı davranılması nedeniyle Kanun'un 13. maddesinde düzenlenen “*zorlama hapsine*” karar verilmesi için açılan davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

6284 sayılı Kanun'un itiraz konusu ibare, cümle ve fıkranın da yer aldığı 9., 10. ve 13. maddeleri şöyledir:

“*İtiraz*”

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı *tefhim* veya *tebliğ* tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen ***tedbir kararlarına*** itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13- (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 19., 36. ve 40. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 11.6.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Başvuru kararında Kanun'un 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali istenilmektedir. Bakılmakta olan dava, tedbir kararına aykırı davranılması üzerine zorlama hapsine karar verilmesine ilişkindir. Kanun'un 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi zorlama hapsine ilişkin kararların, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirileceğini yani kim tarafından infaz edileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla, Kanun'un 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi zorlama hapsi kararı verilmesinden sonraki aşamaya yani zorlama hapsi kararının infazı aşamasına ilişkin olup davada uygulanacak kural niteliğinde değildir.

Bu nedenlerle, 8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un;

A- 13. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- 1-9. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “...tedbir kararlarına...” ibaresinin,

2- 10. maddesinin (5) numaralı fıkrasının,

esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatma BABAYİĞİT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların

gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kanun'un 9. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan “...tedbir kararlarına...” İbaresinin İncelenmesi

Başvuru kararında, Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bu Kanun uyarınca verilen tüm kararlara karşı itiraz yolunun öngörüldüğü, ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında itiraz başvurusuna bakacak mahkemeyi gösterirken yalnızca hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz merciinin düzenlendiği, gerek aynı Kanun'un 3. maddesindeki mülki amir tarafından verilen tedbir kararlarına gerekse hâkim tarafından verilmesi öngörülen aynı Kanun'un 13. maddesindeki zorlama hapsi kararlarına karşı itiraz merciinin düzenlenmediği, bu hususta yasal boşluk bulunduğu, bu durumun ise hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Kanun hükümlerine göre verilen tüm kararlara karşı tefhim veya tebliğden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Türkiye'nin her yerinde aile mahkemesi olmadığından, bazı yerlerde de birden fazla aile mahkemesi bulunduğundan, maddenin itiraz konusu ibarenin de yer aldığı (2) numaralı fıkrasında, hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına yapılan itiraza hangi mahkemede bakılacağı hususu düzenlenmiştir. Buna göre, itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilecektir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin önkoşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir.

Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasında, “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*” denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle korunan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, Anayasa'nın 40. maddesi

uyarınca diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası, "*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.*" şeklindedir. Bu maddenin gerekçesinde ise bireylerin, yargı ya da idari makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanmasının amaçlandığı, son derece dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, merci ve sürelerin belirtilmesinin hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk hâline geldiği belirtilmektedir.

Kanun'un "*İtiraz*" başlıklı 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, bu Kanun hükümlerine göre verilen tüm kararlara tefhim veya tebliğden itibaren iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edilebilecektir. Maddenin (2) numaralı fıkrasında itiraz edilen kararların hangi mahkemelerce karara bağlanacağına ilişkin itiraz usulü düzenlenirken, "*hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına*" ifadesi kullanılmıştır. Ancak maddenin bütünü göz önüne alındığında, (1) ve (2) numaralı fıkraların birbirini tamamlayan hükümler olduğu, (2) numaralı fıkrada itiraz usulünün düzenlendiği, Kanun'un 3., 4. ve 5. maddelerine göre verilen bütün tedbir kararları ile zorlama hapsi kararları için aile mahkemesi nezdinde itiraz hakkı tanınmış olduğu açıkça görülmektedir.

Diğer taraftan, belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade etmektedir. Erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla kanunlar, mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Aslolan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır. Bu çerçevede, "*6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği*"nin 33. ve 34. maddelerinde bu husus açığa kavuşturulmuş olup mülki amir tarafından verilen tedbir kararları ile hâkim tarafından verilen zorlama hapsi kararlarına yapılacak itirazı inceleyecek merciin hangi aile mahkemesi olacağı açıkça belirtilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 36. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

B- Kanun'un 10. Maddesinin (5) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

Başvuru kararında, Kanun'un 10. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca tedbir kararlarının ilgililere tebliğ veya tefhim edilmemesinin kararın uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği ancak bu durumda kişi hakkında karar tebliğ edilmediği hâlde tedbire aykırılıktan zorlama hapsi cezası uygulanmasının söz konusu olabileceği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 19., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, tedbir kararlarının uygulanması için ilgililere tefhim veya tebliğ edilmesinin gerekmediği belirtilmiştir.

Kanunla ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi için etkili ve süratli bir yöntem izlenmesi, şiddete maruz kalanın gecikmeksizin korunması amaçlandığından, Kanun uyarınca verilen tedbir kararlarının uygulanması için ilgililere tebliğ edilmesini beklemek, Kanun'un amacı ile bağdaşmayacaktır. Ancak, tefhim veya tebliğ edilme şartı, verilen tedbir kararına itiraz ve tedbir kararına uymama durumunda Kanun gereğince zorlama hapsi

verilebilmesi için gereklidir. Zira, ilgili kişiye karar tefhim veya tebliğ edilmemiş ise iki haftalık itiraz süresi başlamayacak ve tedbire aykırı davranılması durumunda zorlama hapsi kararı verilemeyecektir. Nitekim, Kanun'un “*Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik*” başlıklı 8. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, tedbir kararının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği ifade edilmiş; (5) numaralı fıkrasında da tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtarının yapılacağı açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla, başvuru kararında ileri sürüldüğü gibi hakkında verilen tedbir karardan haberdar olmayan kişinin zorlama hpsi ile karşı karşıya kalması söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 36. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 12., 13., 17. ve 19. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

8.3.2012 günlü, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un;

1- 9. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan “...*tedbir kararlarına...*” ibaresinin,

2- 10. maddesinin (5) numaralı fıkrasının,

Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, 28.11.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ